

EVLİ VE ÇOCUK SAHİBİ ÇİFTLERİN EVLİLİK UYUMU, EVLİLİK ÇATIŞMASI, YAKIN İLİŞKİ DÜZEYİ VE YALNIZLIK DÜZEYLERİNİN ÇOCUK YETİŞTİRME TUTUMLARI İLE İLİŞKİSİ

Geliş Tarihi:06.06.2017

Kabul Tarihi:08.08.2017

Gökhan MALKOÇ*

ORCID: 0000-0003-3542-6063

Ayşe Sinem GÜREN**

ORCID: 000-0002-5688-5990

ÖZET

Bu çalışmada evli ve çocuk sahibi çiftlerin evlilik uyumu, evlilik çatışması, yakın ilişki düzeyleri ve yalnızlık düzeylerinin çocuk yetiştirme tutumları ile olan ilişkilerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada Evlilik Uyum Ölçeği (EUÖ), Evlilik Yaşamı Anketi (EYA), Yakın İlişkilerde Yaşantılar Anketi (YİYE), UCLA Yalnızlık Ölçeği, Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği (PARI) kullanılmıştır. Araştırma bulgularında cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde bir farklılık bulunmamıştır. Oluşturulan aile puanları evlilik süresi, çocuk sayısı ve evlenme türü değişkenlerine göre analiz edilmiş ve araştırma değişkenlerinin çeşitli noktalarda çocuk yetiştirme tutumları ile ilişkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Evlilik Uyumu, Evlilik Çatışması, Yakın İlişki Düzeyi, Yalnızlık, Çocuk Yetiştirme Tutumu.*

THE RELATION BETWEEN THE LEVELS OF MARITAL ADJUSTMENT, MARITAL CONFLICT, AFFILIATION AND LONELINESS OF MARRIED COUPLES HAVING CHILDREN AND THEIR ATTITUDE IN CHILD REARING

ABSTRACT

In this study, it is aimed to examine the relation between the levels of marital adjustment, marital conflict, affiliation and loneliness of married couples having children and their attitude in child rearing. In the research, The Marital Adjustment Scale, Marital Life Survey, Experiences in Close Relationships, UCLA Loneliness Scale, Parental Attitude Research Instrument (PARI) were used. No significant difference was found by sex variable in the research findings. Formed family scores were analyzed by the variables of marriage time, number of children and marriage type, and it was found that the research variables correlate with child rearing attitudes in multiple cases.

Keywords: *Marital Adjustment, Marital Conflict, Loneliness Experiences In Intimate Relations, Child Rearing Attitudes.*

* Prof. Dr., Medipol Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Psikoloji Bölümü Öğretim Üyesi

** İstanbul Ticaret Üniversitesi Aile Danışmanlığı ve Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi

GİRİŞ

Evlilik kavramı tüm toplumlarda aile kurumunun temeli olması bakımından evrensel bir kavramdır. Evlilik ve aile üzerine yürütülmüş araştırmalarda bu iki kavram çerçevesinde pek çok farklı değişken incelenmiştir. Evlilik öncesi dönem, evlilik süreci, çocuk sahibi olma ile başlayan ebeveyn-çocuk ilişkileri çeşitli dinamikler üzerinden analiz edilmiştir.

Saxton (1982), evliliğin evrensel olmakla birlikte çeşitli kültürlerde farklı özellikler gösterebilen bir kavram olduğunu, bununla birlikte iki bireyin hayatlarının devamında birlikte yaşamak amacı ile sorumlulukları paylaşma ve aile birliği kurma yolunda aldıkları ortak karar olduğunu belirtmiştir (Akt: Yalçın, 2014, s.250). Evlilik ilişkisinde eşlerin iletişim kalitesi evlilikten sağladıkları memnuniyet düzeyini etkilemektedir. Dolayısıyla eşler arası uyum, üzerinde durulması gereken bir kavram olarak değerlendirilmelidir. Locke (1968), uyumlu evliliklerde eşlerin karşılaştıkları anlaşmazlık durumlarında uygun çözüm yolları geliştirebildiğini, anlaşmazlıkların çatışmaya dönüşmesine fırsat verilmediğini, süreç içinde değişime uyum sağladıklarını ve karşılıklı olarak sağlıklı iletişim yöntemleri kullanarak evliliklerinden memnuniyet duyduklarını belirtmiştir (Akt: Kublay, 2013, s.21). Evlilik uyumu kavramı üzerinden yürütülmüş çeşitli araştırmalarda evlilik uyumu ile eşlerin mizahi özelliklerinin, cinsel yaşamlarının, bağlanma stillerinin, empatik niteliklerinin, yaşam doyumunun, duygu dışavurumunun, benlik algısının, çatışma çözme becerilerinin, arkadaşlık ilişkilerinin, ana-baba tutumlarının, yaşam doyumunun ilişkisi incelenmiştir (Özer ve Cihan-Güngör, 2012; Şener ve Terzioğlu, 2008; Cihan-Güngör ve İlhan, 2008; Çabukça ve Tutarel-Kışlak, 2002; Göztepe ve Tutarel-Kışlak, 2012; Akar ve ark., 2005; Yılmaz, 2001; Soylu ve Kağnıcı, 2015; Çelik ve Tümkaya, 2012).

Evlilik kararı alarak ortak bir yaşama başlayan eşler bu süreçte olumlu-olumsuz çeşitli deneyimler yaşamaktadır. Eşlerin karşılaştıkları anlaşmazlık durumuna yaklaşım biçimleri, söz konusu durumun gidişatını şekillendirmektedir. Bireylerin çözüme götüren olumlu yaklaşımlarının yanında durumu çatışmaya çeviren işlevsel olmayan yaklaşımları da söz konusu olmaktadır. Profeta (2002) evlilik çatışmasını eşlerin beklentilerinin karşılıklı olarak uyum sağlayamaması, uyumsuzluğun sonucunda yaşanan anlaşmazlık ile yaşanan süreç olarak değerlendirmiştir (Akt:Güngören, 2011, s.13). Eşler arası olası çatışma durumları aile ikliminin niteliğinde oldukça belirleyici olmaktadır. Özellikle çocuk yetiştirme sürecinde ebeveynlerinin iletişim kalıplarının çocuğun gelişimi ve ilerleyen dönemde başvuracağı yaklaşım biçimlerinde şekillendirici olması, ebeveynlerinin çatışmasının çocuk yetiştirme sürecindeki yansımalarının incelenmesi gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Evlilik çatışması odağında yürütülmüş araştırmaların bazılarında evlilik çatışması ile çocukların sosyal uyumu ve sosyal becerileri (Güngören 2011; Turan, 2014; Peksaygılı ve Güre, 2008), nedensellik-sorumluluk yüklemeleri, eşlerin evlilik doyumlarına ilişkin görüşleri ve evliliğe dair değerlendirmeler (Günay, 2007), çocukların davranış ve uyum problemleri (Şirvanlı, 1999; Kızıldağ

ve Şendil, 2006; Güven, 2013; Sakız, 2011) arasındaki ilişkilerin yanında çocukların ebeveynlerinin evlilik çatışmasını algılayışları (Şendil, 1999), 9-12 yaş çocuklarının evlilik çatışması algısı ile yaşam kalitesi arasındaki ilişkide ebeveyn tutumlarının etkisi (Hoşcan, 2010), annelerin evlilik çatışması çözüm stillerinin çocuklarının çatışmayı algılamasındaki biçimleyici rolü (Bulduk, 2015) incelenmiştir.

Evlilik öncesi süreç de dahil olmak üzere eşlerin birbirlerine yönelik fikirleri, duygu yoğunlukları kurdukları romantik bağı şekillendirmektedir. Senchak ve Leonard (1992) evlilikte eşlerin bağlanma stiline göre denk olmalarının yakınlık, çatışma çözümü ve eşlerin ilişkilerindeki işlevsellikleri üzerine yürüttükleri çalışmalarında eşlerin kendilerini güvenli bağlanma stiline sahip olarak değerlendirdikleri ilişkilerde olası çatışma durumlarında çözüme götüren işlevsel yaklaşımlar sergiledikleri sonucuna ulaşmışlardır. Çalışmada elde edilen bir diğer sonuç ise güvenli bağlanma stiline sahip olduğunu düşünen bireylerin aynı düşüncedeki kişileri eş olarak seçmeleridir (Akt: Bozkurt, 2014, s.32).

Eşlerin evlilik öncesi dönemde kurdukları duygusal bağ evlilik sürecinde karşılaştıkları çeşitli yaşam olayları ile gelişmekte ve değişime uğramaktadır. Eşlerin etkileşimlerinin niteliği özellikle çocuk yetiştirme sürecinde yansımalarını göstermektedir. Bu bağlamda gerçekleştirilmiş çeşitli araştırmalarda eşlerin bağlanma stilleri ile çocuk çerçevesinde incelemeler yapılmıştır. Yurt içinde yürütülmüş araştırmaların bazılarında evlilik uyumu ile bağlanma stilleri (Erdoğan-Taycan ve Çepik Kuruoğlu, 2013; Açık, 2008; Erişti, 2010; Bozkurt, 2014), anne-babanın bağlanma stilleri, anne-baba tutumları ve çocuklarındaki davranış problemleri (Bolattekin, 2014), evliliklerinde sorun yaşayan bireylerin bağlanma stilleri ve erken dönem uyumsuz şemaları (Alkım-Arı, 2015), ebeveyni boşanmış bireylerde benlik saygısı, yalnızlık ve bağlanma stilleri (Ünlü, 2015) arasındaki ilişkiler incelenmiştir.

Bireylerin ortak bir yaşam sürdürmek istemeleri, aidiyet ihtiyaçlarının getirdiği paylaşma arzusu, duygusal yoğunluğu paylaşma isteği kişileri toplumun bir parçası olma ve devamında aile birliği kurma kararına yönlendirmektedir. Bireylerin çeşitli durumlar karşısında sergileyecekleri tutum ve davranışlarında etkili olan “yalnızlık” kavramını inceleyen çalışmaların genellikle lise ve üniversite öğrencileri üzerinden yürütüldüğü görülmüştür. Eşlerin yalnızlık algılarının evlilik sürecinde karşılıklı etkileşimi, durumlara bakış açısını, çocuk sahibi olma kararını, çocuk yetiştirme sürecinde ebeveyn-çocuk ilişkisini şekillendirdiği düşünülmektedir. Evlilik sürecini etkileyen tüm dinamiklerin eşlerin duygu ve düşüncelerine, çeşitli durumlar karşısında sergileyecekleri tutum ve davranışlara ve en önemlisi çocukları ile olan etkileşimlerine yansması söz konusu dinamiklerin incelenmesini gerekli kılmaktadır. Bireylerin evliliklerini etkileyen değişkenlerin niteliği, baskınlığı, kişilerin yaşamı ve yaklaşımları üzerindeki yansımaları özellikle çocuk yetiştirme süreçlerinde belirleyici olabilmektedir. Bu çerçevede düzenlenmiş çalışmaların bazılarında annelerin çocuk yetiştirme tutumlarında sosyodemografik değişkenlerin yanında çocuk yetiştirme süreci hakkında bilgi sahibi olmanın da etkili olduğu (Şanlı, 2007); kırsal bölge ve şehir merkezinde yaşayan ebeveynlerin farklı tutumlar

sergiledikleri ve eğitim düzeyinin artmasının demokratik tutumları arttırdığı (Özyürek, 2004); öğrencilerin algıladıkları ebeveyn tutumları ile çalışma alışkanlıkları ve akademik durumları arasında ilişki olduğu (Aydiner, 2004); davranış problemleri üzerinde ebeveyn tutumlarının yordayıcı olduğu (Derman ve Başal, 2013); annelerin empatik beceri düzeyleri ile çocuk yetiştirme tutumları arasında anlamlı ilişki olduğu (Uçmaz-Halıcıoğlu, 2004); çocukların benlik saygıları ile algıladıkları ebeveyn tutumları arasında ilişki (Tunç ve Tezer, 2006); üstün zekanın yordayıcısı olarak çocuk yetiştirme tutumları (Afat, 2013); çocukların oyunlarda üstlendikleri roller üzerinde çeşitli anne-baba tutumları (Başal ve diğ., 2014); ekonomik durumun tutumlar üzerinde yordayıcı olduğu (Pekşen-Akça, 2012) sonuçlarına ulaşılmıştır.

Eşlerin evliliklerinden sağladıkları memnuniyet ve uyumun, olası anlaşmazlık ve çatışma durumlarının, karşılıklı olarak duygusal bağılıklarının ve yalnızlık algılarının çocuk yetiştirme süreçlerini şekillendirdiği düşünülmektedir. Çocuk yetiştirme süreçlerinin analiz edilmesi özellikle problemli davranış sergileyen çocukların davranışlarının temelinde ebeveynleri ile ilgili hangi dinamiklerin etkili olmuş olabileceği ile ilgili bilgi elde edilmesinde önemli bir noktadır. Eğitim kurumlarında karşılaşılan çeşitli öğrenci profillerinin yorumlanmasında sahip olunan sağlıklı bilgiler özellikle aile ile işbirliği kurulması ve çocuk gelişiminin desteklenmesinde alanda çalışan profesyonellere katkı sağlayacaktır. Bu sebeple bu araştırmada “Evli ve çocuklu çiftlerin evlilik uyumu, evlilik çatışması, yakın ilişki düzeyleri ve yalnızlık düzeyleri ile çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişki” incelenmiştir.

YÖNTEM

2.1. Katılımcılar

Araştırmanın örneklem grubu gönüllülük esasına dayanılarak kartopu tekniği ile belirlenmiş İstanbul ve Çanakkale illerinde yaşayan 90 evli ve çocuklu çiftten oluşmaktadır.

2.2. Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu: Özyıldın (2014) tarafından geliştirilmiş olan kişisel bilgi formunda evli çiftlerden oluşan katılımcıların cinsiyet, yaş, eğitim durumu, ekonomik durum, herhangi bir işte çalışıp çalışmama durumları, evlilik süreleri, çocuk sayıları, ailede kaçınıcı çocuk oldukları ve evlenme biçimleri hakkında bilgi elde etmeye yönelik maddeler mevcuttur.

Evlilik Uyum Ölçeği (EUÖ): Locke ve Wallace (1959) tarafından geliştirilmiş ve Türkiye geçerlik-güvenirlik çalışması Tutarel-Kışlak (1999) tarafından yapılmıştır. Yapılan analizlerde iç tutarlık katsayısı orijinaline yakın sonuç vermiş ve iki yarım ile test-tekrar test güvenirliği ile ölçeğin ülkemiz çalışmalarında kullanımının uygunluğu onaylanmıştır. (Tutarel-Kışlak, 1999, s.55-56).

Evlilik Yaşamı Anketi (EYA): Hatipoğlu-Sümer (1993) tarafından evli çiftler arasındaki anlaşmazlık konularını belirlemek amacı ile geliştirilmiştir. İletişim, arkadaş ve akrabalarla ilişkiler, ekonomik sebepler, cinsel ilişkiler, çocuklar ve aile içi etkileşimler gibi evlilikte problem yaratabilecek konular içeren 70 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten çatışma yaygınlığı ve çatışmanın sıklığı olmak üzere iki tür puan elde edilmektedir. (Hatipoğlu-Sümer, 1993).

Yakın İlişkilerde Yaşantılar Anketi (YİYE): Yetişkinlerin romantik ilişkilerindeki bağlanmayı ölçmek amacı ile Brennan, Clark ve Shaver (1998) tarafından geliştirilen envanter 60 farklı ölçeğin faktör analizine tabi tutulması sonucu elde edilmiştir. Ölçeğin Türkçe çevirisi ile geçerlik-güvenirlik çalışmaları Sümer (2006) tarafından yapılmıştır (Akt:Alkım-Arı, 2015).

UCLA Yalnızlık Ölçeği: Bireylerde yalnızlığı ölçümlemek amacı ile Russell, Peplau ve Ferguson (1978) tarafından geliştirilmiştir. Russell, Peplau ve Cutrona (1980) tarafından tekrar analiz edilerek ölçek maddelerinin yarısı olumlu, yarısı olumsuz olacak şekilde tekrar düzenlenmiştir (Demir, 1989, s.14). Ölçeğin geçerlik-güvenirlik çalışmaları Demir (1989) tarafından gerçekleştirilmiştir.

Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği (PARI): Araştırmada katılımcıların çocuk yetiştirmede kullandıkları tutumlara dair bilgi elde etmek amacı ile orijinal ismi Parental Attitude Research Instrument (PARI) olan Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek Schaefer ve Bell (1958) tarafından ABD’de geliştirilmiştir. Türkçeye uyarlaması Güney Le Compte, Ayhan Le Compte ve Serap Özer (1978) tarafından yapılmıştır (Akt: Nalbantoğlu, 2016, s.27).

İŞLEM

Araştırmada kullanılan ölçekler kapalı zarf içinde katılımcılara verilmiş aynı şekilde kapalı zarf içinde teslim alınmıştır. Araştırma ölçeklerinden elde edilen verilerin analizi SPSS 22 istatistik programı ile yapılmıştır. Araştırma verileri Pearson korelasyon, Mann Whitney-U testi, Kolmogorov-Smirnov testleri ile değerlendirilmiştir.

BULGULAR

Çalışmadaki değişkenlere yönelik verilerin analizinde kullanılacak testlerin belirlenmesi amacıyla puanların normal dağılıp dağılmadığını görmek için Kolmogorov-Smirnov testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlarda verilerin çoğunlukla normal dağılım özelliği göstermemesi sebebiyle farkların karşılaştırılması için Mann Whitney U Testi uygulanmıştır. Bununla birlikte değişkenler arası ilişkiler için korelasyonlar arası hesaplamalar amacı ile Pearson Çarpım Moment Korelasyon yöntemi kullanılmıştır. Araştırmadaki değişkenler arası istatistiksel ilişkiye ait korelasyon tablosu Ek-1’de, değişkenlere yönelik normal dağılım tablosu Ek-2’de sunulmuştur.

Araştırmada kadın ve erkek katılımcılar için yapılan analiz sonuçlarına göre kadın ve erkekler arasında yalnızlık, evlilik uyumu, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanterinin kaygı ve kaçınma alt boyutları, Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeğinin aşırı annelik, demokratik tutum, ev kadınlığını reddetme, geçimsizlik ve baskı ve disiplin alt boyutları ile Evlilik Yaşamı Anketinin çatışma yaygınlığı ve çatışma sıklığı puanları bakımından istatistiksel anlamda bir farklılık bulunmamasından dolayı çalışmaya katılan evli çiftlerin puanlarının ortalamaları alınarak aile puanları oluşturulmuştur. Katılımcıların Kişisel Bilgi Formunda belirtilen evlenme türü seçeneklerinden ait oldukları gruplarda her grubun istatistiksel olarak anlam ifade edecek yeterli sayıda sonuç vermemesi nedeniyle yeniden oluşturulan aile puanlarında evlenme türü “anlaşarak” ve “aracı vasıtası ile” şeklinde iki grup olarak revize edilmiştir. Aile puanlarının evlenme türü, çocuk sayısı ve evlilik süresi değişkenleri açısından ölçek analizleri yapılmıştır.

Araştırmanın korelasyon sonuçlarına Tablo 1’de yer verilmiştir. Yapılan korelasyon analizlerinde yalnızlık değişkeni ile PARI alt boyutları arasındaki ilişkiler incelendiğinde sırasıyla yalnızlık ile aşırı annelik boyutu arasında orta düzeyde pozitif yönde ($r(88)=.42, p<0.01$), demokratik tutum boyutu arasında düşük düzeyde negatif yönde ($r(88)=-.34, p<0.01$), ev kadınlığından kaçınma boyutu arasında düşük düzeyde pozitif yönde ($r(88)=.39, p<0.01$), geçimsizlik boyutu arasında düşük düzeyde pozitif yönde ($r(88)=.25, p<0.05$), baskı ve disiplin boyutu arasında düşük düzeyde pozitif yönde ($r(88)=.35, p<0.01$) anlamlı ilişki olduğu sonuçlarına ulaşılmaktadır.

Araştırmada evlilik uyumu değişkeni ile PARI alt boyutları arasındaki korelasyon analizinde evlilik uyumu ile ev kadınlığından kaçınma boyutu arasında düşük düzeyde negatif yönde ($r(88)=-.28, p<0.01$) anlamlı ilişki sonucuna ulaşılrken diğer boyutlar arası ilişkilere bakıldığında tabloda görüleceği üzere düşük düzeyde korelasyon katsayıları bulunmuştur. Evlilik uyumu ile aşırı annelik, demokratik tutum, geçimsizlik, sıkı disiplin boyutları arasındaki korelasyon sonuçları istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 1’de görüleceği üzere YİYE kaygı boyutu ile aşırı annelik boyutu arasında düşük düzeyde pozitif yönde ($r(88)=.28, p<0.01$), ev kadınlığından kaçınma boyutu arasında düşük düzeyde pozitif yönde ($r(88)=.361, p<0.01$), geçimsizlik boyutu arasında düşük düzeyde pozitif yönde ($r(88)=.26, p<0.05$), baskı ve disiplin boyutu arasında düşük düzeyde pozitif yönde ($r(88)=.32, p<0.01$) anlamlı ilişki bulunmaktadır. YİYE kaygı boyutu ve demokratik tutum boyutu arasındaki ilişki ile YİYE kaçınma boyutu ve PARI alt boyutları arasındaki ilişkilerin düzeyi çok düşük olarak belirlenmiş ve istatistiksel açıdan anlamlı bir sonuca ulaşılmamıştır.

Araştırmada EYA çatışma yaygınlığı ile demokratik tutum boyutu arasında düşük düzeyde negatif yönde ($r(88)=-.27, p<0.05$), ev kadınlığından kaçınma boyutu arasında düşük düzeyde pozitif yönde ($r(88)=.30, p<0.01$), geçimsizlik boyutu arasında düşük düzeyde pozitif yönde ($r(88)=.26, p<0.05$) anlamlı ilişki sonucuna ulaşılrken çatışma yaygınlığı ve aşırı annelik ile baskı ve disiplin boyutları

arasındaki korelasyon katsayıları Tablo 1’de de görüleceği üzere istatistiksel açıdan anlam ifade etmeyecek düzeyde düşük sonuç vermiştir.

Araştırmada EYA çatışma sıklığı ile ev kadınlığından kaçınma ($r(88)=.21, p<0.05$) ve geçimsizlik ($r(88)=.22, p<0.05$) boyutları arasında düşük düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunurken çatışma sıklığı ile aşırı annelik, demokratik tutum ve sıkı disiplin boyutları arasında çok düşük düzeyde sonuç veren korelasyon katsayısı istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

TARTIŞMA

Araştırmada evlilik uyumu ile PARI ev kadınlığından kaçınma boyutu arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ev kadınlığını reddetme boyutunun öne çıkan özelliklerinden biri anneden beklenen çocuk bakımının reddedilmesi, anneliğe yönelik aidiyet hissinin azalmasıdır (Özben ve Argun, 2002, s.20). Evlilik ilişkisinde eşler arası iletişimin sağlıklılaşması, eşlerin elde ettikleri memnuniyet düzeyinin azalması ve karşılıklı toleransın düşmesi annede ebeveynlik yeterliliğine yönelik şüpheler oluşturarak özellikle çocuk bakımından kaçınma, genel olarak gergin ruh haline sahip olma gibi durumlara sebebiyet verebilmektedir. Bu noktada araştırmada elde edilen sonuç anlamlı olmuştur. Anne-çocuk ilişkisinin olumlu eksende şekillenmemesi ilerleyen dönemlerde çocuğun gelişimi üzerinde olumsuz etkiler bırakma olasılığı barındırmaktadır. Öte yandan evlilik uyumu ile aşırı annelik, geçimsizlik ve baskı ve disiplin puanları arasındaki istatistiksel olarak anlam ifade etmeyecek düzeyde düşük sonuç veren negatif ilişki beklenen bir sonuç olmuştur. Bununla beraber evlilik uyumları artan eşlerin çocukları ile olan iletişimlerinde eşitlikçi davranma eğilimlerinin artması beklenirken iki değişken arasında ilişkinin istatistiksel olarak anlam ifade etmemesi araştırmada ulaşılan farklı bir sonuç olmuştur.

Araştırmada EYA çatışma yaygınlığı ve çatışma sıklığı alt boyutlarının paralel sonuçlara ulaştığı nokta her iki boyutun da ev kadınlığından kaçınma ve geçimsizlik boyutları arasında pozitif ilişkiye sahip olmaları olmuştur. Evlilik ilişkisinde anlaşmazlıklara çözüme götüren uygun tutum ve davranışlarla yaklaşımın azalması, söz konusu anlaşmazlığın çatışmaya dönüşmesi ve eşlerin bu döngüyü tekrarlama sıklıklarının artması çocuk yetiştirme tutumlarına da yansıyabilmektedir. Eşlerin ortak noktada buluşma ve fikir birliği yapma eğilimlerinin azalması, annenin rolüne yabancılaşması, anne-çocuk ilişkisinin gereklerini yerine getirmede zorlanması ve isteksizliğinin artması düşünüldüğünde elde edilen sonuç oldukça anlamlıdır.

Çalışmada çiftlerin YİYE kaygı boyutu puanları ile yalnızca demokratik tutum puanları arasındaki ilişkinin istatistiksel bir anlam ifade etmeyecek kadar düşük sonuç vermesi dikkat çeken bir nokta olmuştur. Eşler arasındaki duygusal bağlılığın niteliği evlilik ve devamında ebeveyn-çocuk ilişkisinin niteliğini de paralel yönde etkileyebilen önemli bir kavramdır. Eşlerin kendilerine yönelik olumlu-olumsuz algıları eşleri ile olan ilişkilerini şekillendirmektedir. Kaygı boyutunun içeriğinde kişinin kendi benliğine yönelik düşünceleri olumsuz eksende yer alırken karşı tarafa

yönelik olumlu düşünceler söz konusudur (Erişti, 2010, s.41). Dolayısıyla eşlerin kendilerine yönelik olumsuz algılarının yüksek olmasının çocukları ile olan iletişimlerinde sergileyecekleri eşitlikçi yaklaşımı olumsuz yönde etkilemesi araştırma sonuçlarından beklenen bir sonuç olurken bu yönde anlamlı bir verinin olmaması dikkat çekici olmuştur.

Çalışmada araştırılan bir diğer değişken yalnızlık ile ilgili analizde dikkat çeken nokta demokratik tutum boyutu ile ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı sonuç vermemesidir. Bireylerin aile destekleri, kişinin paylaşım yapabileceği sosyal çevresi, evlilik sürecinde eş desteği sahip olunan yalnızlık algısını şekillendirmektedir. Araştırmada çiftlerin yalnızlık düzeyleri ile elde edilen sonuçlardan biri de baskı ve disiplin boyutu ile olan pozitif ilişkidir. Eşlerin karşılıklı etkileşimlerinin beklentilerini karşılamaması, paylaşım sıklığının azalması, sosyal çevrelerinin olumlu destekten uzak olmasının çiftlerin çocuk yetiştirme süreçlerinde belirleyici, baskın ebeveyn rolü sergilemeleri, çocuğun tercihlerinden ziyade ebeveynin tercih mekanizmasının ön planda olmasında etkili olmuş olabileceği düşünülmektedir. Aşırı kontrol odaklı yetiştirilen çocukların kendi isteklerini ifade etmekte zorlanan, içinde bulundukları sosyal ortamlarda iletişim problemleri yaşayan ve günlük yaşamlarında tercihleri karşı tarafa bırakan bireyler olarak sağlıklı gelişim süreçleri geçirmeleri olasıdır.

Araştırmada incelenen değişkenler ile birbirinden farklı sosyodemografik özelliklere sahip ebeveynlerin çocuk yetiştirme süreçlerinde benzer süreçleri yaşamaları ve çocukların benzer davranış kalıplarını sergilemelerinde hangi dinamiklerin etkin olduğuna dair bilgi elde edilmesi amaçlanmıştır. Özellikle eğitim kurumlarında çeşitli noktalarda ortak tutum ve davranışsal özelliklere sahip öğrencilerin yetiştirilme süreçlerinde ebeveynlerinin yaklaşım tarzları hakkında bilgi sahibi olunmasının okul ve aile işbirliğini artırarak öğrencinin gelişimi için doğru adımlar atılmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

AÇIK, Ö. (2008). Evlilik uyumu ve bağlanma stilleri arasındaki ilişki. Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

AFAT, N. (2013). Çocuklarda üstün zekanın yordayıcı olarak ebeveyn tutumları. Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi, 20(2013-1), 155-168.

AKAR, H., ALPKAN, R.L., BEŞTEPE, E., ERADAMLAR, N., ERBEK, E. (2005). Cinsellik ve çift uyumu arasındaki ilişki: üç grup evli çiftte karşılaştırmalı bir çalışma. Düşünen Adam Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi, 18(2), 72-81.

ALKIM ARI, F. (2015). Evliliklerinde sorun yaşayan bireylerin bağlanma stilleri ve erken dönem uyumsuz şemalarının incelenmesi. Doktora Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

ARGUN, Y. ve ÖZBEN, Ş. (2002). Okul öncesi çocukların anne-babalarının çocuk yetiştirme tutumları ile ilgili değişkenlerin incelenmesi. Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi, 14, 18-28.

AYDINER, A.A. (2004). 13 ve 16 yaşlarındaki öğrencilerin ana-baba tutumlarını algılamaları ile çalışma alışkanlıkları ve okul başarıları arasındaki ilişki. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

BAŞAL, H.A. ve TANER DERMAN, M. (2013). Okul öncesi çocuklarında gözlenen davranış problemleri ile ailelerinin anne-baba tutumları arasındaki ilişki. Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2(1), 115-144.

BAŞAL, H.A.,KAHRAMAN, Ö., KAHRAMAN, P.B.,SÜMER, H. ve TANER DERMAN, M. (2014). Otoriter ve demokratik tutuma sahip ebeveynleri olan 5-6 yaş çocuklarının evcilik oyunlarında üstlendikleri roller. Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 3(2), 384-409.

BOLATTEKİN, A. (2014). Anne-babanın bağlanma stilleri, anne-baba tutumları ve çocuklarındaki davranış problemleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Arel Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

BOZKURT, A. (2014). Evli bireylerde bağlanma stilleri, aile içi eşler arası şiddet ve evlilik uyumu arasındaki ilişkilerin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi. Adli Tıp Enstitüsü.

BULDUK, S. (2015). Annelerin evlilik çatışması çözüm stillerinin çocuklarının çatışmayı algılamasındaki biçimleyici rolü. Yüksek Lisans Tezi. Okan Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

CİHAN-GÜNGÖR, H. ve İLHAN, T. (2008). Evlilik uyumu ve mizah tarzları arasındaki ilişkiler. Aile ve Toplum Dergisi. 4(13). 97-106.

CİHAN-GÜNGÖR, H. ve ÖZER, A. (2012). Yükleme tarzları, bağlanma stilleri ve kişilik özelliklerine göre evlilik uyumu. Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 8(2), 11-24.

ÇABUKÇA, F. ve TUTAREL-KIŞLAK, Ş. (2002). Empati ve demografik değişkenlerin evlilik uyumu ile ilişkisi. Aile ve Toplum Dergisi, 2(5), 35-41.

ÇELİK, M. ve TÜMKAYA, S. (2012). Öğretim elemanlarının evlilik uyumu ve yaşam doyumlarının iş değişkenleri ile ilişkisi. Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 13(1), 223-238.

ÇEPİK KURUOĞLU, A. ve ERDOĞAN TAYCAN, S. (2014). Evlilik uyumu ile bağlanma stilleri ve mizaç ve karakter özellikleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi. Türk Psikiyatri Dergisi, 25(1), 9-18.

DEMİR, A. (1989). UCLA yalnızlık ölçeğinin geçerlik ve güvenirliği. Türk Psikoloji Dergisi, 7(23), 14-18.

ERİŞTİ, A. (2010). Bağlanma stilleri, kişilik özellikleri ve evlilik uyumu arasındaki ilişki. Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

GÖZTEPE, I. ve TUTAREL-KIŞLAK, Ş. (2012). Duygu dışavurumu, empati, depresyon ve evlilik uyumu arasındaki ilişkiler. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 3(2), 27-46.

GÜNAY, S. (2007). Evlilik çatışması, nedensellik-sorumluluk yüklemeleri, eşlerin evlilik ilişkisinden sağladıkları genel doyuma ilişkin görüşleri ve evliliğe ilişkin değerlendirmeler arasındaki ilişkiler. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

GÜNGÖREN, D. (2011). Evlilik çatışmasının okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 5-6 yaş çocuklarının sosyal uyum ve becerilerine etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

GÜRE, A. ve PEKSAYGILI, M. (2008). Eşler arasındaki çatışma ile erken ergenlik dönemindeki çocukların uyum davranışları: algılanan çatışmanın aracı ve düzenleyici rolü. Türk Psikoloji Dergisi, 23(61), 43-58.

GÜVEN, E. (2013). Çocuğun davranış sorunları ile algıladığı anne baba çatışması arasındaki ilişkiler: duygu sosyalleştirmenin aracı rolü. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

HATİPOĞLU-SÜMER, Z. (1993). Bazı demografik değişkenlerin ve evlilik çatışmasının evli eşlerin evlilik doyumundaki rolü. Yüksek Lisans Tezi. Orta Doğu Teknik Üniversitesi.

HOŞCAN, S. (2010). 9-12 yaş çocuklarının evlilik çatışması algısı ile yaşam kalitesi arasındaki ilişkide ebeveyn tutumunun aracı etkisinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

KAĞNICI, Y. ve SOYLU, Y. (2015). Evlilik uyumunun empatik eğilim, iletişim ve çatışma çözme stillerine göre yordanması. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 5(43), 44-54.

KIZILDAĞ, Ö. ve ŞENDİL, G. (2006). Evlilik çatışması ve çocuk davranış problemleri arasındaki ilişkinin bilişsel-bağlamsal çerçeve açısından incelenmesi. Psikoloji Çalışmaları Dergisi, 26, 1-20.

KUBLAY, D. (2013). Evlilik uyumu:değer tercihleri ve öznel mutluluk açısından incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

NALBANTOĞLU, G. (2016). 6 ile 11 yaş arasında çocuklarda görülen ruhsal sorunların annelerin bağlanma düzeyi, çocuk yetiştirme tutumu ve aile işlevleri ile olan ilişkisi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Arel Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

ÖZAYDINLIK, Ş. (2011). Evli çiftlerin evlilik uyumu ile kişilik özellikleri ve romantik ilişkilerindeki sosyal ilginin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

ÖZYÜREK, A. (2004). Kırsal bölge ve şehir merkezinde yaşayan 5-6 yaş grubu çocuğa sahip anne-babaların çocuk yetiştirme tutumlarının incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

PEKŞEN AKÇA, R. (Mart-Nisan 2012). Ana-babaların çocuk yetiştirmede aşırı koruyucu olmaları. Akademik Bakış Uluslar arası Hakemli Sosyal Bilimler e-Dergisi, 29, 1-12, 1 Mayıs 2017, <https://asosindex.com/cache/articles/article-1423868021.pdf>.

SAKIZ, E. (2011). Evlilik çatışması ve çocuk uyum problemleri arasındaki ilişkide duygusal güvenliğin ve anne kabul red algısının aracı rolünün incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

ŞANLI, D. (2007). Annelerin çocuk yetiştirme tutumlarını etkileyen etmenlerin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

ŞENDİL, G. (1999). Çocukların anne babanın evlilik çatışmasını algılayışı. Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

ŞENER, A. ve TERZİOĞLU, R.G. (Eylül, 2008). Arkadaşlık ilişkilerinin evlilik uyumu üzerindeki etkisinin incelenmesi. Hacettepe Üniversitesi Sosyolojik Araştırmalar e-Dergisi, 1-15. 1 Mayıs 2017, <http://www.sdergi.hacettepe.edu.tr/index.php>.

ŞİRVANLI, D. (1999). Eşler arası çatışma ve boşanmanın çocuklar üzerindeki etkileri: davranış ve uyum problemleri. Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi, 6(1), 19-29.

TEZER, E. ve TUNÇ, A. (2006). Çocuk yetiştirme stilleri ve benlik saygısı arasındaki ilişki. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 3(25), 37-44.

TURAN, A.F. (2010). Üniversite öğrencilerinin ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalarını yordamada yalnızlık, benlik saygısı, yaş, cinsiyet ve romantik ilişki yaşama durumunun rolü. Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

TUTAREL-KIŞLAK, Ş. (1999). Evlilikte uyum ölçeğinin (EUÖ) güvenirlik ve geçerlik çalışması. 3P Dergisi, 7(1), 50-57.

UÇMAZ HALICIOĞLU, İ. (2004). Annelerin empatik beceri düzeyi ile çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

ÜNLÜ, F. (2015). Ebeveyni boşanmış bireylerde benlik saygısı, yalnızlık ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Haliç Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

YALÇIN, H. (2014). Evlilik uyumu ile sosyodemografik özellikler arasındaki ilişki. Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, 3(1), 250-261.

YILMAZ, A. (2001). Eşler arasındaki uyum, anne-baba tutumu ve benlik algısı arasındaki ilişkilerin gelişimsel olarak incelenmesi. Türk Psikoloji Dergisi, 16(47), 1-20.

6. EKLER

EK.1. Değişkenler Arası Korelasyon Değerleri

	EV Lİ K UYUM U	YİVE KAYG I ^a	YİVE KAÇINM A ^a	PARI AŞIRI ANNELİ K	PARI DEMOKRATİ K TUTUM	PARI EV KADINLIĞIN DAN KAÇINMA	PARI GEÇİMSİZ LIK	PARI BASKI VE DİSİPLİ N	EYA ÇATIŞMA YAYGINLI ĞI	EY ÇATIŞMA SIKLIGI
YALNIZLIK	-,37**	,43**	0,17	,42**	-,34**	,39**	,25*	,35**	,46**	,37**
EV LİLİK UYUMU		-,33**	-0,12	-0,10	0,17	-,28**	-0,19	-0,10	-,65**	-,60**
YİVE KAYGI			,61**	,28**	-0,14	,361**	,26*	,32**	,28**	,30**
YİVE KAÇINMA				0,07	-0,06	0,11	0,16	0,07	0,14	0,18
PARI AŞIRI ANNELİK					-,34**	,44**	,43**	,73**	0,10	-0,07
PARI DEMOKRATİK TUTUM						-0,10	-0,19	-,26*	-,27*	-0,20

PARI EV KADINLIĞINDAN KAÇINMA	,52**	,60**	,30**	,21*
PARI GEÇİMSİZLİK		,54**	,26*	,22*
PARI BASKI VE DİSİPLİN			0,04	-0,05
EYA ÇATIŞMA YAYGINLIĞI				,88**

**p< 0.01 (çift kuyruk)

*p<0.05(çiftkuyruk)

EK.2. Yalnızlık, evlilik uyumu, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanterinin kaygı ve kaçınma alt boyutları, Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeğinin aşırı annelik, demokratik tutum, ev kadınlığını reddetme, geçimsizlik, baskı ve disiplin alt boyutları ile Evlilik Yaşamı Anketinin çatışma yaygınlığı ve çatışma sıklığı değişkenlerine yönelik normal dağılım sonuçları

Değişken	Kolmogorov-Smirnov			Normal Dağılım
	İstatistik	df	Anlamlılık	
Yalnızlık	,092	180	,001	X
Evlilik uyumu	,094	180	,001	X
YİYE-kaygı	,055	180	,200*	✓
YİYE-kaçınma	,110	180	,000	X
PARI-aşırı annelik	,076	180	,014	X
PARI-demokratik tutum	,079	180	,008	X
PARI-ev kadınlığını reddetme	,082	180	,005	X
PARI-geçimsizlik	,092	180	,001	X
PARI-baskı ve disiplin	,089	180	,002	X
EYA-çatışma yaygınlığı	,137	180	,000	X
EYA-çatışma sıklığı	,172	180	,000	X

Reproduced with permission of copyright owner. Further reproduction
prohibited without permission.